

Το βραβείο απονέμεται στον σκηνοθέτη Χοζέ Μπεσπροσβάνι

ΑΝ ΗΜΟΥΝ Μονομελής Επιτροπή (Κριτική) και αν το Διεθνές Φεστιβάλ του Αρχαίου Ελληνικού Δράματος είχε διαγωνιστικό χαρακτήρα, θα είχα ήδη δώσει το πρώτο βραβείο. Έτσι, παράτυπα και αντιδεοντολογικά, χωρίς να περιμένω την ολοκλήρωση της διοργάνωσης. Θα το είχα δώσει στον σκηνοθέτη Jose Besprosvany από το Βέλγιο για την παράσταση «Προμηθέας Δεσμώτης» του Αισχύλου. Στο σκεπτικό της βράβευσης θα έγραφα:

«Απονέμεται στον σκηνοθέτη Χοζέ Μπεσπροσβάνι για τη δημιουργία μιας σύγχρονης και πρωτότυπης φόρμας που αναδεικνύει τη διαχρονικότητα της τραγωδίας του Αισχύλου κάτω από το πρίσμα των σημερινών πολιτικών προβληματισμών. Ο δημιουργός παρουσιάζει μια άκρως ενδιαφέρουσα πολυσύνθετη μορφή, αποτέλεσμα εμφανών αισθητικών αναζητήσεων που ενώνουν παραδοσιακά και μοντέρνα πολυπολιτισμικά στοιχεία. Μια μορφή που δεν αποτελεί αυτοσκοπό, αλλά είναι εξολοκλήρου υποταγμένη στη βαθιά ανάγνωση του αισχυλικού κειμένου, στο ζωντανέμα του μυθικού αρχέτυπου, στην άντληση των αναγκαίων για τον ίδιο τον σκηνοθέτη και για το κοινό απαντήσεων στα τόσο επίκαιρα για την εποχή μας θέματα, όπως η σχέση της εξουσίας και της αντιφρονοσύνης διανόησης, του ολοκληρωτισμού και της επανάστασης, του εκφοβισμού και της συνείδησης.

Έτσι όλες οι φορμαλιστικές προτάσεις είναι δικαιολογημένες στα μάτια των θεατών αρχίζοντας από την κύρια, την κατανομή του κειμένου μεταξύ των δύο μόνο ηθοποιών, των δύο ομιλούντων μορφών του Προμηθέα και του Δία. Ο Προμηθέας παρουσιάζεται στην παράσταση του Μπεσπροσβάνι σαν μια συλλεκτική μορφή που αντιπροσωπεύει τους ιδεολόγους της συνείδησης, τους συνειδητούς μάρτυρες της αντίστασης που επιλέγουν το δρόμο της ανένδοτης αντίστασης στον ολοκληρωτισμό, το δρόμο της μετωπικής σύγκρουσης με την εξουσία, το δρόμο της υπεράσπισης των αξιών. Ο Δίας, το σύμβολο του πολιτικού και ιδεολογικού απολυταρχισμού, δεν είναι απλώς απέναντι από τον Προμηθέα, είναι γύρω του, είναι όλος ο καλά οργανωμένος κόσμος της κυρίαρχης του παιχνιδιού, της αλαζονικής, της κυνικής εξουσίας. Υποκριτικά η σύγκρουση των δύο είναι πολύ δυνατή, ο Προμηθέας του Γιαν-Γκαέλ Μονφόρτ βιώνει την παγωμένη μοναξιά της μαρτυρικής αντίστασης την οποία αναδεικνύει σε μοναδική, αναμφισβήτητη για τον ίδιο επιλογή (ο ακαδημαϊκός Σάχαροφ, ο Νέλσον Μαντέλα). Ο υπέροχος Δίας του Πιέτρο Πισσούτι είναι επιφορτισμένος με τη γραμμή της τρομακτικής μέθης του Κυρίαρχου, του σαδισμού του, αλλά και του φόβου-μίσους προς την επανάσταση. Είναι όμως και ο εκφραστής των πολλών μορφών υποταγής στον ίδιο, καθώς δανείζει τη φωνή του στους άλλους ρόλους της παράστασης, αλλάζοντας εκπληκτικά ρυθμό και τόνο, αλλά ταυτόχρονα παραμένοντας πάντα ο ίδιος.

Εξ ου και η δικαιολογία του δεύτερου σκηνοθετικού ευρήματος που παρουσιάζει όλα τα άλλα πρόσωπα της τραγωδίας ως υποχείρια στα χέρια του

Εξουσιαστή Δία. Ο σκηνοθέτης επιλέγει διάφορες εκδοχές αυτής της σχέσης υποταγής. Ο ομορτυνιστής Ωκεανός και το τσιράκι της εξουσίας Ερμής είναι πρόσωποι χορευτές (καταπληκτική χορογραφία του ίδιου του σκηνοθέτη και καταπληκτική εκτέλεση), ο παραμορφωμένος από την πίεση της εξουσίας Ήφαιστος είναι εργαλείο στα χέρια του Δία σαδιστή, το Κράτος και η Βία είναι μια εντυπωσιακή συμβίωση ανθρώπου - ζώου, οι Ωκεανίδες κούκλες είναι η έκφραση της ανώδυνης συμπαράστασης, η Ιώ -ζωντανή μαριονέτα στα χέρια του Θύτη. Όλοι μαζί είναι τα ποικίλα μέσα που χρησιμοποιεί η Εξουσία στον αγώνα της ενάντια στην αντιφρονούσα αντίσταση, ή, σύμφωνα με το μύθο, μέσα εκμείσευσης του μυστικού με το οποίο ο Προμηθέας απειλεί την εξουσία του Δία. Ο σκηνοθέτης αντλεί αισθητικές ιδέες και τεχνικές από το παγκόσμιο θέατρο, ιδιαίτερα από το θέατρο της Ανατολής, δημιουργώντας τη δική του ανεπανάληπτη αισθητική και τεχνική από την ετερότητα των εμπνεύσεών του. Το κύριο χαρακτηριστικό αυτής της τεχνικής είναι ο αρχικός διαχωρισμός της κίνησης από το λόγο και η μετέπειτα επανασύνδεσή τους σε άλλο επίπεδο.

Θέατρο

THE NONAS ΜΟΛΕΣΚΗ

Πολύ σημαντική συμβολή στη δημιουργία αυτών των ποικίλων «υποταγμένων» μορφών προσέφεραν οι ενδυματολόγοι Φιλίπ Ταλεντάνο, Μπερτ Μέντζελ, Τζοάν Ρις, Τάλεντ Αϊγκίλ και ο σχεδιαστής των κούκλων Αντρέ Μελό. Ένας από τους κύριους υπεύθυνους για τη σκηνική ατμόσφαιρα του ονείρου-εφιάλτη ήταν ο σχεδιαστής φωτισμού Αλέν Κολέ. Η μουσική σύνθεση και η ζωντανή της εκτέλεση από τον Λουκ Αρτουά υπήρξε κυρίαρχο αισθητικό στοιχείο της παράστασης, καθώς συμμετείχε ισότιμα στο τριπλό παιχνίδι του ήχου, της κίνησης και του λόγου.

Η παράσταση του Χοζέ Μπεσπροσβάνι διαφοροποιείται από τόσες άλλες παραγωγές του αισχύλειου έργου όπου επικρατεί μια ομιχλώδης ατμόσφαιρα του αποστασιοποιημένου και σχεδόν αδιάφορου σεβασμού προς το κείμενο ως μέρος του πολιτισμικού παρελθόντος, όπου ο χορός των Ωκεανίδων ανάγεται συνήθως σε κυρίαρχο στοιχείο στα πλαίσια μιας γενικευμένης ποιητικής ατμόσφαιρας. Ο σκηνοθέτης ανέδειξε έναν Αισχύλο πολιτικό όπως τον Πίντερ, υπαρκτά προβληματισμένο όπως τον Καλντερόν. Ένα Αισχύλο του παρόντος».

«Προμηθέας Δεσμώτης» του Αισχύλου από το Θέατρο Jose Besprosvany, Βέλγιο. Χορογραφία και σκηνοθεσία: Χοζέ Μπεσπροσβάνι. Μουσική σύνθεση και ζωντανή παρουσίαση: Λουκ Αρτουά. Σχεδιασμός φωτισμών: Αλέν Κολέ. Κοστούμια: Φιλίπ Ταλεντάνο, Μπερτ Μέντζελ, Τζοάν Ρις, Τάλεντ Αϊγκίλ. Κούκλες: Αντρέ Μελό. Παίζουν: Ντανιέλα Λούκα, Γιαν-Γκαέλ Μονφόρτ, Πιέτρο Πισσούτι, Ιουλία Παλέρμιο, Άρθουρ Πέντρος.